

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Protiutež breznarodnemu kapitalizmu so narodne delavske organizacije.

(Iz govora dr. Bohinjca na strokovnem sestanku NSZ na Jesenicah.)

Delavstvu je potrebna enotna močna organizacija. Odkar je razvoj industrije odrinil staro celovito in uničil patriarhalno razmerje med obrtnim pomočnikom in mojstrom in ustvaril stalno armado poklicnega ročnega delavstva, ki nima nikdar možnosti, povzpeti se do neodvisne gospodarske samostojnosti, je delavec prisiljen, svoje vrste strniti.

Brezobzirno kapitalistično izkoriščanje,

naraščanje delavčeve samozvesti, spoznanje pravic in potreb morajo delavstvo klicati skup na obrambo skupnih interesov in v izvojevanje skupnih socialnih pravic. Gospodarski boj sili delavca, da jača svoje moči. Te pravice mu ne sme nihče odrekati. Človekova kultura je dolga leta trpela na sebi madež, da je delavcu odrekala koalicijsko pravico. Moderni čas mu je to osnovno naravno pravico samobrambe priznal. Vsaj po pisani besedi. V praktičnem dnevnem življenju ta sveta pravica trpi krivico. Še so delodajalci, ki hočejo delavstvo imeti razdvojeno in se zavedajo, da bodo «laže opravili» s posameznikom, kakor pa z močno skupnostjo, ki razpolaga z nekaj več sredstvi obrambe, kakor pa posameznik.

Koalicijsko pravo

ni še obdelano. Nismo še izkristalizirali vseh pravnih posledic ustavnega določila o koalicijski pravici. Sploh se temu vprašanju posveča zelo malo pažnje tako v praksi kakor v teoriji. Strogo izvedeno načelo koalicijske pravice mora imeti za posledico popolno izločitev posameznika kot člana te koalicije; na njegovo mesto mora v vseh vprašanih stopiti skupnost; načelo koalicijske svobode in pravice mora predvsem imeti za posledico določitev meze ne na podlagi proste pogodbe med delavcem in delodajalcem, ampak le na podlagi kolektivne pogodbe med organizacijami. Tako stopa v ospredje produkcijska kapaciteta skupnosti, ne posameznika; izgineva individualna konkurenca med delavci samimi. To omogoča, da dela ne cenim po načelu povpraševanja in ponudb, da delovna moč ni predmet trgovanja, ampak enakovreden faktor produkcije. Razvoj bodoče socialne zakonodaje bo izkristaliziral koalicijsko pravo po vseh vidikih — in tu bodo igrale glavno in edino vlogo le organizacije delavcev. Razvoj socialne politične zakonodaje bo presel

težišče izvajanja socialne pravičnosti

na strokovne organizacije. Ako ne sedanost, bo bodočnost zahtevala močne in enotne strokovne organizacije. Iz tega vidika je potrebno intenzivno zanimanje za strokovno organiziranje delavstva. Nosilec boljšega družabnega reda bodo strokovne organizacije, ne posamezniki. Posamezniki naj se tega zavedajo. K temu jih je treba vzgajati, da ne bo zaprek in razočaranj.

Marx je delavstvu zapustil bogato dediščino. Tega gotovo ne zmanjša dejstvo, da je marsikatera njegova doktrina pogrešna. Ako bi Marx in njegovi delavstvu ne dali drugega kakor to, da so delavca dvignili v človeka in ga opozorili na njegove osnovne pravice do življenja, so mu dali dovolj. Ustvarili so stanovsko zavest — na njej naj delavec zida dalje. Sedanji družabni red ima za nujno posledico

razredna nasprotstva,

ker se interesi zlasti med delavcem in delodajalcem križajo, vsaj po miselnosti sedanjih delodajalcev. Izrabljanje delovnih sil do najskrajnejših mej je še vedno znak vsega našega gospodarskega življenja. Tej zlorabi se upira delavec. Čim višja je njegova kultura, tem bolj raste odpor in tem ostrejša zahteva zase priznanje gotovih pravic. Sedanji družabni red sili delavca, da se druži v doseg izboljšanja delovnih pogojev.

Kako naj se delavec druži in združuje, organizira?

Ako pogledamo v tovarno, vidimo v glavnem: vsi delavci brez razlike imajo gotove skupne težnje in potrebe, ki so za vse enake. Vsi žele primeren delovni čas, ki je v skladu z ekonomijo uporabe telesne sile in s kulturnimi in družinskimi potrebami delavca; skrb za zdravje in varnost življenja je vsem enako sveta in potrebna. Zavarovanje za primer bolezni, nezgode, starosti in smrti je skupni ideal vseh delavcev tovarne itd. Kratko: dnevene potrebe, težnje in želje vseh delavcev brez razlike na vero, narodnost, politično prepričanje so ena sama velika skupna boleš, ki potrebuje enotnega za vse enakega zdravnika in zdravlila. Kar delavca v dnevnem življenju boli, trpinči in muči, mora ustvariti med vsemi delavci trdno, nerazdružljivo vez, ki jih veže v eno enoto za vse prilike in razmere. Tako bi moralo delavstvo ene tovarne brez dvoma imeti

eno enotno stanovsko organizacijo,

ki bi vsem skupna mati branila in zastopala težnje in potrebe vseh delavcev enako. Ta potreba raste navzgor. Delavstvo sorodnih tovarn skupaj, delavstvo vseh tovarn, vseh podjetij skupaj. Ko gledamo druge sloje in stanove, vidimo to organizacijsko logiko do podrobnosti izvedeno. Industriji ene gospodarske enote so brez razlike vsi združeni v eni organizaciji, industriji vseh gospodarskih enot ene države so včlanjeni potom svojih pokrajinskih organizacij v vrhovnih zvezah, ki skupno zastopa in brani skupne interese vseh in vsakega posameznika. S takimi organizacijami skušajo in znajo braniti svoje interese ravno najbolj izobraženi sloji in stanovi. Naj bo taka organizacija slaba? Umska zrelost usposablja inteligentne stanove, da izločijo vse, kar jih razdružuje, in vidijo le to, kar naj jih druži v neizprosno skupnost.

V enem poklicu ne vidimo dvoje, troje organizacij, dasi imajo morda pripadniki tega poklica n. pr. o narodnosti zelo različna mnenja. Ako bi se organizirali po vidikih teh mnenj, bi se cepili. Tako pa se organizirajo le po vidikih skupnih mnenj, potreb in teženj — in so močni. Raste njih udarna sila, krepi jih zavest moči, v boju morejo biti zato nepopustljivi, imajo velika denarna sredstva, veliko časopisje, dosti organizatorjev, delo je organično strnjeno in se ne izgublja. Upoštevani so, njih besede slišijo odločujoča mesta in jih morajo vpoštevati.

In delavstvo?

Nikjer ni toliko politike kakor v delavskem gibanju,

nikjer toliko različnih mnenj o organizacijskih problemih kakor med delavstvom. Zato tudi nikjer ni toliko organizacij kakor ravno med delavstvom. Ne sicer povsod. So države, ki te organizacijske razcepljenosti delavstva ne poznajo. V teh državah delavstvo polaga večjo važnost na stvarno reševanje dnevnih življenjskih problemov kakor pa na megljena razmotrivanja o najrazličnejših teorijah o bodoči socialistični družbi. Zrelo delavstvo ima rajše danes dosti kruha kakor pa biti danes brez kruha samo zato, da more biti revolucionarno razpoloženo za morebiti belo zemljo čez sto let.

Deloma je organizatorična razcepljenost delavstva lahko razumljiva. Podjetniške organizacije so čuvarice sedanjega družabnega reda in preprečujejo vsak preokret v smeri socialnejše ureditve. Zediniti se na sredstvih, kako ohraniti sedanji gospodarski sistem, je laže kakor pa zediniti se na tem,

kako naj bo urejena bodoča družba.

Sedanost je realna, vidna v svojih sestavih, bojno polje je pregledno, presenečenja so izključena; bodočnost pa je zavita v neprodirstvo, fantazija igra vlogo, razvoj dogodkov ni mogoče točno označiti, ugibanja igrajo vlogo. Zato je umevno, da glede ureditve te bodočnosti morajo postojati najrazličnejša mnenja, tako glede potov in sredstev, ki naj to bodočnost uresničijo, kakor tudi glede vsebine te bodočnosti same. Deljena mišljenja o bodoči ureditvi so zlasti tam mogoča, kjer ni jasnosti glede bodoče oblike gospodarstva, tam, kjer načrt ne sloni na strogo znanstvenih in zanesljivih temeljih, ampak več ali manj le na demagoških frazah brez prave vsebine. To nesrečo ima delavstvo, da mu nihče še ni postal jasne slike, kakšna naj bo bodoča družba. Pravi se mu samo, da mora biti socialistična, delavec pa ne vé, kaj naj pod tem prav za prav razume. Sluti samo, da je to nekaj boljšega od sedanosti. Marx sam se za nov družabni red ni dosti brigal. Pridigal je samo, da mora proletarijat dobiti v roke produkcijska sredstva, da je treba zrušiti kapitalistični družabni red, ni pa povedal, kakšna naj bo bodoča družabni red urejen. Organizacijskega načrta ni imel. Razlastitev sama še ni nova ureditev. Ta nejasnost je imela za posledico n. pr., da nemški proletarijat po končani svetovni vojni ni vedel ne kod ne kam. Imel je v rokah vso

politično moč in prav nič ga ni moglo ovirati, da ne bi realiziral svojih sanj

o socialistični človeški družbi.

Kapitalizem je ležal v strahu na tleh in čakal. Toda proletarijat ni vedel, kje naj prične, kako naj uredi. Začel se je šele pravi prepir o obliki, o potih in sredstvih, namesto da bi bil že davno prej točno izdelan načrt. V prepiru se je proletarijat cepil, izgubljal je na moči in enotnosti, medtem pa je kapitalizem zopet dvignil glavo. Armada nemškega proletarijata je bila pripravljena na pohod, generali pa so se prepirali. V delavskem gibanju izčrpava vse preveč moči kritika sedanosti in preteklosti, vse preveč je kričanja proti kapitalizmu in buržuaziji in vse premalo priprav za bodočnost. Krikov se kapitalizem ne boji, tudi kritike ne.

Nаша dolžnost mora biti, delavstvo vzgojiti za naloge bodočnosti.

Ta vzgoja pa bo mogoča in uspešna le, ako damo delavstvu temeljito izobrazbo o sedanem gospodarstvu in temeljito izdelan načrt,

bodočega gospodarstva. Več stvarne resnosti v delavsko gibanje. Samo vzdrževanje nerazporejenosti in nezadovoljstva delavstva, dostikrat z zelo demagoškimi sredstvi, ne zadostuje. Življenje je resno, boj resen, le z resnim delom bo dosežen uspeh. Delavec mora prav natančno vedeti, kaj hoče. Ne sme biti zadovoljen s frazo «dol s kapitalizmom», razmišljati mora naprej in ob vsaki priliki biti sposoben, da na to mesto postavi nekaj boljšega. To pa mora imeti pri rokah. Zato delavstvu bolj koristi oni, ki ga ne draži, ampak mu pove, kako se vodi in upravlja tovarna, ki ga seznani z vsemi gospodarskimi vprašanji, ki bodo aktualna tudi v socialistični družbi. Naslanjati svojo moč le na nezadovoljnost delavstva, je slaba moč; delavstvu pa to ne koristi. Svojo organizacijsko moč hočemo nasloniti le na delavstvo, ki vé, kaj hoče, ki ima jasnost o bližnjih in daljših nalogah. Zato v našem delu ne bo demagogije, ker je ista skrajno nedemokratičen pojava in njima prav nič skupnega s socializmom.

(Konec prihodnjic.)

Kako rešujejo stanovansko vprašanje v ČSR.

Stanovansko vprašanje je eno najžalostnejših povojne dobe in rešitev tega vevlažnega problema ena najbolj perečih socialnih nalog vsake napredne države. O tem problemu smo v našem listu že ponovno obširno razpravljali, žalibog, da naše tako zelo upravičene zahteve pri naših reakcionarnih zakonodajalcih niso našle nobenega razumevanja in odmeva.

Prošli teden je češkoslovaška vlada predložila parlamentu zakonski predlog o zaščiti najemnikov in podpori stavbnega gibanja v bodočih sedmih letih. Ta zakonski predlog odpira popolnoma nove vidike na rešitev stanovanskega problema in vredno je, da si ga ogledamo poglobljeno.

Predlog je razdeljen na tri dele, od katerih prvi razpravlja o stavbnem prispevku. Stavbni prispevek se bo pobiral v dobi od 1. januarja leta 1928. do 31. decembra leta 1934. od hišnih posestnikov, katerim je bilo izdano stavbno dovoljenje pred 28. januarjem leta 1917. Ta stavbni prispevek, katerega iznos je namenjen za podporo stavbnega gibanja, sme hišni posestnik prevzeti na najemnike.

Stavbni prispevek bo znašal leta 1928. 50 % grobe stanarine in se zvišuje z vsakim letom za nadaljnjih 50 %, tako da bo znašal leta 1934. 350 % grobe stanarine.

Polovica v resnici plačanega stavbnega prispevka se obračuna kot brezobrestna vloga hišnega posestnika pri Državnem stavbnem fondu. Te vloge se bodo amortizirale (odplačevale) v 40 letih, počenši z letom 1935. Vsako leto se mora amortizirati najmanj ena štiridesetina celega dolga. Obresti znašajo od leta 1935. dalje 4 1/2 %.

Drugi del zakonskega predloga obravnava zaščito najemnikov. V njem so podrobno naštet vsi primeri, kdaj da sme stanodajalec odpovedati stanovanje najemniku ali podnajemniku. Dalje govori ta del o določbah glede zvišanja stanarine. Zvišanje je pripustno od 1. januarja 1928. pri najemnikih, ki so imeli dotično stanovanje že najeto pred 1. majem 1924., in sicer pri manjših in delnih stanovanjih za 50 %, pri srednjevelikih stanovanjih za 70 %, pri večjih stanovanjih za 90 %. Pri obrtnih prostorih je dovoljeno sledeče povišanje: pri malih za 60 %, pri srednjih za 80 % in pri velikih za 110 %.

Pri stanovanjih, oddanih šele po 1. maju leta 1924. je dopustno zvišanje stanarine od 1. januarja leta 1928., in sicer pri majhnih za

80 %, pri srednjevelikih za 100 %, pri večjih za 110 %.

Podnajemnina z vsemi postranskimi doplačili ne sme biti nikdar večja kot najemnina s postranskimi plačili, ki jo plača najemnik.

Samostojna strokovna delavska «Unija», podružnica v Logatcu.

priredi

veliko vrtno veselico

v nedeljo 11. julija t. l. ob 16. uri v gostilni g. Šmucove v Dolenjem Logatcu

z bogatim sporedom (godba, ples, šaljiva pošta, ribolov, lov na kranjske klobase itd.)

Svira godba prostovoljnega gasilskega društva iz Cerknice.

Čisti dobiček je namenjen onemoglim delavcem in njih rodbinam ter se zato odbor priporoča za obilen poset. — Zunanji gostje imajo prav lepo zvezo z vlaki.

Odbor.

Stanarina pa se ne sme zvišati v onih hišah, za katere je bilo stavbno dovoljenje izdano pred 27. januarjem leta 1917., nadalje v nobeni hiši v občinah z manj kot 2000 prebivalci, če hišni gospodar sam uporablja del hiše in tudi ne v poslopih od 1. novembra leta 1918. občinska, okrajna, državna last ali last kake druge splošno socialne ustanove (železnice, zavarovalnice itd.)

V tretjem oddelku se nahajajo določbe glede podpore stavbnega gibanja. Za stavbišča naj se v prvi vrsti uporabljajo državna zemljišča. Državna uprava sme v svrhu stavljenja prodati za primerno ceno vsa zemljišča, katerih ne namerava zastaviti sama ali jih porabiti za javne naprave.

Razlastiti se morejo vsa zemljišča, na katerih se nahajajo neporabne hiše ali druga poslopja.

Za stavbo enodružinske hiše se sme razlastiti 400 m² zemljišča, za dvodružinske 500 m², če ne določa parcelacijsko dovoljenje večje ploščine. Za kmečka poslopja se more razlastiti tudi večje zemljišče, toda največ v obsegu 2000 m².

V tem delu se nahajajo tudi določbe o stanovanskem razsodišču.

Nadaljnji odstavki govorijo o uporabi dobička državne stavbne loterije in o stanovanskem skrbstvu za državne nameščence.

Državnemu stavbnemu fondu se nakazujejo vsi iznosi stavbnih prispevkov in terjatve bivšega fonda za stanovansko skrbstvo državnih uradnikov. Poleg tega je predvideno za državni stavbni fond državno posojilo v znesku 150 milijonov čeških kron, ki pa se mora vrniti, ko in če doseže vsota stavbnega prispevka letno več kot 200 milijonov čeških kron.

Stavbne podpore se bodo delile za zidanje malostanovanskih hiš, kakor tudi za dozidave in prezidave v svrhu pridobitve novih stanovanskih prostorov.

To je v grobih potezih novi češkoslovaški zakonski predlog za rešitev stanovanskega vprašanja. Če bo ta predlog v češkem parlamentu sprejet — in nedvomno bo, čeprav morda z malenkostnimi izpremembami — potem mirno lahko trdimo, da leta 1935. v ČSR ne bodo več poznali niti stanovanske bede niti stanovanskega vprašanja.

In kaj se dela pri nas? Podaljšuje se enostavno stari stanovanski zakon, ki stanovansko bedo sicer nekoliko urejuje, toda prav nič ne odpravlja in zmanjšuje. Stanovansko vprašanje se dá rešiti samo z zidanjem stanovanskih hiš in je zaščita najemnikov le začasno sredstvo proti izkoriščanju od strani hišnih posestnikov. Ko pa bo enkrat dovolj stanovanj na razpolago, bo ta zaščita postala popolnoma nepotrebna. Teh jasnih resnic pa se naši zakonodajalci očitno ne zavedajo.

Kje so najvišje cene in najnižje mezde.

V Moskvi izhaja sedaj že peto leto mesečnik «Ekonimičeski bulletin» (Gospodarski vestnik), organ raziskovalnega konjunkturalnega zavoda. V poslednji njegovi številki (št. 4 iz leta 1926.) so objavljeni sledeči podatki o indeksu cen blagu v veletrgovini in v zlatu. (Cene iz leta 1913. so vzete kot 100. V kolikor je sedaj indeks višji kot sto, za toliko so cene danes višje.)

Povprečni mesečni indeksi cen: v letih: 1920* 1922 1924 1925

Anglija	222	140	149	159
Belgija	—	140	137	138
Nemčija	106	82	123	130
Holandska	250	153	148	155
Danska	188	140	142	152
Italija	166	138	131	141
Kanada	216	150	153	131
Norveška	208	152	139	168
Zedinjene države	226	149	150	159
Rusija	—	—	174	182
Francija	212	142	134	137
Švica	—	166	165	163
Japonska	265	189	171	166

Iz gorenjega pregleda je razvidno, da niso cene v nobeni državi tako visoke kot v Rusiji. Draginja — ta bič delovnega ljudstva —

ARGUS

je naš najboljši domači informacijski zavod.

ARGUS

ima v vseh krajih zanesljive zastopnike.

ARGUS

obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb.

ARGUS

ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre.

ARGUS

se nahaja v Beogradu, Vuka Karadžića ulica br. 11.

ARGUS

ov telefon je 6-25, njegov brzojavni naslov Argus.

«Brezalkoholna Produkcija, Ljubljana. Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Pravde» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

se laže nosi v «buržuaznih državah», kakor v komunističnem raju. Letos je razlika v draginji med Rusijo in ostalimi evropskimi državami še večja. Povsod namreč indeks blagovnih cen v veletrgovini pada, samo v Rusiji raste. Povsod vidimo, da cene polagoma padajo in se približujejo predvojnimi cenam, v Rusiji pa gre vse v nasprotni smeri. V decembru leta 1925. je znašal tamkaj indeks 182, v januarju leta 1926. 188, februarja 192 in marca 195.

Številke govore prav tako kot dejstva. In govori proti «gospodarenju po načrtu», kot se je uvedlo v Rusiji.

Proti «gospodarenju po načrtu» govore tudi številke, ki kažejo realno mezdo delavcev (to je mezda, izražena v množini blaga, ki jo delavec zanjo lahko kupi, torej nekako mezdo v predvojnem denarju). Če vzamemo njeno višino v letu 1913. za 100, potem je znašala naslednja leta:

v letih:	1920	1922	1924	1925
v Angliji	122	108	102	103
v Nemčiji	—	—	85	96
v Zedinjenih državah	199	122	128	—
v Rusiji	35	37	72	87

Najnižja mezda se plačuje torej zopet v Rusiji. Lahko bi se dejalo, da v Rusiji realna mezda stalno raste, medtem ko v drugih državah enkrat raste, enkrat pada. Toda tudi v Zedinjenih državah in v Nemčiji zadnja leta zadnje čase stalno pada, o čemer jasno pričajo številke iz istega «bulletina». Delavska mezda je znašala v Rusiji (v letošnjem gospodarskem letu) oktobra leta 1925. 100, novembra 93, decembra 95, januarja leta 1926. 89. Nemčija

kaže v istem obdobju drugačne številke: oktobra 99, novembra 102, decembra 103 in januarja letošnjega leta 104.

Bog nas obvaruj pred komunističnim «go-

spodarenjem po načrtu». Ker, če naj načrt privede k uspehu, mora biti resno in trezno razmišljen, ne sme pa biti samo načrt za demagoško eksperimentiranje.

Politični pregled.

Narodna skupščina je odgodena. Po sprejetju beograjskih konvencij in uveljavljanju beograjskega vseučiliškega zakona za Zagreb je bila narodna skupščina odgodena do jeseni. Vlada se je na posebno željo N. Pašića odločila, da se vprašanje nettunskih konvencij odgodi. Prav tako je odgodeno vprašanje stanovanjskega zakona do jeseni. Pri obravnavanju vladinega osnutka stanovanjskega zakona je tozadevni odbor naletel na toliko težkoč, da je bilo nemogoče priti do soglasja, posebno v pogledu glede časa, kdaj naj preneha stanovanjska zaščita. Pri ministru za socialno politiko se je zglasila deputacija stanovanjskih najemnikov, ki je zahtevala, da se podaljša veljavnost dosedanjega stanovanjskega zakona do 31. decembra 1930, da ostane najemnina vseh zaščitenih stanovanj ista, kakor je bila do sedaj in da se prične s strani države sistematično podpirati graditev stanovanjskih hiš. — Prvotno je bilo določeno, da zboruje skupščina še najmanj deset dni. Sedaj je pa nenadoma odgodena. Odgoditev skupščinskih sej naj vsaj še nekaj časa zavleče definitivni prelom med radikali in radičevci ter poleg tega omogoči radikalni stranki, da poizkusi konsolidirati razmere v lastnih vrstah. Ko vladni poslanci odhajajo na počitnice, ne morejo baš reči, da je bilo njihovo parlamentarno delo uspešno. Navzlic veliki večini nista vladni stranki sprejeli v parlamentu najnujnejših zakonov in rešili najbolj pereča socialna in gospodarska vprašanja. Malo verjetno je, da bo sedanja vlada imela še priliko predstaviti se narodni skupščini. V jeseni bo bistveno izpremenjena politična situacija.

Nesoglasja med radikali so vedno večja. Spor se širi tudi izven Beograda po raznih krajevnih organizacijah. «Politika» piše, da velik del radikalnih poslancev izjavlja, da vsi gotovo ne morejo še nadalje ostati v stranki. Kdo bo pa vržen iz stranke, bo odločil Pašić, čim se vrne v Beograd. Drugi viri iz radikalnih krogov zopet zatrjujejo, da Pašić ne bo imel nikoli več odločujočega vpliva v radikalnem klubu, najmanj pa, da bi prišla do zopetne veljave slabo zapisana Pašićeva okolica. Med beograjskimi radikali je taka napetost, da se je beograjski podžupan Bobić pri ministrskem predsedniku Uzunoviću pritožil, da mu notranje ministristvo ovira shode. Značilno je tudi, da je bilo več radikalov prestavljenih iz Beograda v Južno Srbijo, med njimi tudi šef beograjske policije, odločen Pašićev pristaš Ljubiša Lazarević.

Padee vlade. V Kruševcu je na banketu svojih somišljenikov izjavil Ljuba Davidović: da so demokraciji pripravljeni vstopiti le v volilno vladu, ki ni daleč. Vlada gospoda Uzunovića stoji na steklenih nogah. Radić danes še molči, a bo že jutri govoril. Uzunovićeve vlada šteje svoje dneve.

Beograjske konvencije. Narodna skupščina je z vladnimi glasovi sprejela beograjske konvencije. Ravno na predvečer Vidovega dne je sedanja vlada s sprejetjem konvencij zadala narodu težak udarec, ki bo imel za našo državo nedogledne posledice v političnem in gospodarskem pogledu. Govorniki vladne večine pri debati o beograjskih konvencijah niso našli ne ene besede, da bi obsodili italijansko nasilje nad zaslužnim delom našega naroda. Še več. Kakor hitro je v debati izrekel ta ali oni opozicijski poslanec najmanjši protest proti nasilni Mussolinijevi politiki, že je bil ukorjen s strani predsednika skupščine...

Nova obtožba. Radikalni poslanci so naslovili na zunanjega ministra interpelacijo, kjer zahtevajo, da predloži zemljoradniški poslanec Joca Jovanović obračun za fond dveh milijonov dinarjev, katere je imel na razpolago, ko je bil še poslanik v Londonu.

Shodi Svetozarja Pribićevića. Svoj 100. shod je imel Pribićević v Modriču v Bosni. Dalje je zboroval Pribićević v Kruševcu, kjer je v svojem govoru zahteval nove volitve. Sedanje stanje Uzunovićeve vlade je nevzdržno. V vladi so radikali, ki ne uživajo zaupanja svojega strankinega vodstva. Radikalna stranka spoznava, da ne more več sodelovati z Radićem, zato išče vsepovsod zaveznikov. Noben novi zaveznik pa ne more več pomagati radikalni stranki, ker ne predstavlja več enote, ampak je razcepljena na razne frakcije.

Krvavi spopadi na radičevskem shodu. V Bajmoku so priredili radičevci shod, katerega se je udeležilo okoli tisoč oseb, večinoma Madžarov. Na shodu bi imel referirati poslanec HSS Neudorfer. Komaj se je pa otvoril shod, so prišli na zborovalni prostor dobrovoljci, ki so zahtevali besedo. Po dolgem prerekanju z vodstvom shoda je dobil besedo dobrovoljec Tadić, ki je po navdušenem nacionalnem govoru, obrnjen proti Neudorferju, izjavil: Dobrovoljci, ki so se borili za osvoboditev, ne dopuste, da bi zborovali na shodih avstrijski sluge in špijoni. Po teh besedah je nastal med zborovalci velik nemir. Madžari so napadli dobrovoljce. Po spopadu je bilo do 30 ranjencev. Radičev shod se nato ni vršil.

KARO-ČEVLJI

garantirano priznано
najboljša kvaliteta

MARIBOR

KOROŠKA CESTA 19

Inserirajte v Novi Pravi!

Ing. Jan Flora:

(Dalje prih.)

Socijalizacija industrijskih podjetij.

Govorili smo o tem, da je treba vsakomur zagotoviti eksistenčni minimum. To je jedro socialnih zahtev: ne sme biti dana možnost, da bi kdo umrl lakote. To je prvobitna dolžnost države, ki si prilašča pravico, zahtevati od posameznika vse. Ker zahteva čestokrat tudi življenje, ga mora varovati.

Današnje uravnavanje mezd je nesestavno, nestrokovnjaško, neznanstveno. Mezdam in plačam manjka trdnega, enotnega, pravičnega in elastičnega razmerja k tržnim cenam življenjskih potrebščin.

To razmerje je lahko ugotoviti. Če vzamemo za en dan potrebe količine najnujnejših življenjskih potrebščin (živila, obleka, obuvalo itd.) in jih pomnožimo z njihovimi tržnimi cenami, dobimo vsoto, ki je nujno potrebna za življenje. Ta vsota predstavlja eksistenčni minimum. Ta eksistenčni minimum mora biti vsakomur zagotovljen.

Kolika bo torej mezda? Za lenuhe samo eksistenčni minimum, za vsakega drugega delavca pa eksistenčni minimum in percentualni pribitek, katerega višina se bo ravnala po izdatnosti njegovega dela, njegovi izobrazbi, rodbinskih razmerah itd. Vidimo, da se bo vsota menjavala z menjajočimi se tržnimi cenami ter se tako elastično prilagodovala celotni gospodarski situaciji.

Če ustanovimo ta eksistenčni minimum, že iz gospodarskih vzrokov na osnovi sicer zadostne, toda skromne, tako rekoč nujne količine življenjskih potrebščin, bo to obenem spodbuda k delu tudi za lenuhe. In uresničil se bo pregovor: brez dela ni jeja.

Z uvedbo postotnega mezdnege pribitka pa imamo v rokah sredstvo za spodbujanje veselja do dela in podjetnosti. Gotovo je, da bo treba vodilnim osebam tudi v socializiranih podjetjih zagotoviti posebne, od doseženih uspehov zavisele prejemke. Saj uspešnost vodstva bo zviševala blagostanje vsega delavstva in vseh nameščencev. Upirati se temu ne bi bilo socialistično pravično, temveč bi kazalo

le golo zavist. Saj bo vsakemu možno priti na vodilno mesto, če se bo izkazal sposobnega.

Podali smo v grobih črtah načrt, kako izogniti se izgubam in nedovoljne podjetnosti v socializiranih podjetjih. Priznavamo, da onega intenzivnega stremljenja, ki žene zasebnega podjetnika za dobičkom, pri upraviteljih socializiranih podjetij najbrž ne bo. Obstala pa bo gotova srednja, solidna podjetnost, potrebna v to, da podjetje tehnično prospeva. Trgovska stran pa bo itak bolj stvar strokovnega sveta, oziroma gospodarskega parlamenta.

Kar se tiče senčate strani socializiranih zavodov, da bi namreč njihovi upravitelji delali za lastni žep, tu moremo reči samo to, da je dana ista možnost — zaradi manjše kontrole morda še v večji meri — vodilnim osebam pri akcijskih in društvenih podjetjih in vendar ni iz tega še nikdo izvajal škodljivosti ali celo nemožnosti akcijskih podjetij.

O zadnjem sestavku «Socializacija proizvodnje» smo načrtali splošno-državno gospodarsko organizacijo, za katere bi mogla uspevati socializirana podjetja. Danes hočemo seznaniti naše čitatelje z glavnimi vprašanji

Strokovni vestnik.

Iz tajništva. Na našo zadnjo okrožnico smo dobili že nekaj odgovorov, toda ne vseh. Zato ponovno prosimo vse podružnice, da v polni meri store svojo dolžnost. Tajništvo ima lepe načrte, ki bodo vpeljali pri nas najzornejši red in dvignili naše organizacije, seveda je odvisno od podružnic, če bodo podpirale tajništvo pri tem delu. Bodite torej vsi točni in odgovarjajte na dopise in okrožnice.

Vsem blagajnikom NSSZ in Unije! Centralni blagajnik se pritožuje, da ne pošiljajo nekateri tov. blagajniki pravočasno obračunov in mu s tem delajo neprilike. Tudi so taki, ki sicer pošljejo obračun, ne pa seznam vplačane članarine. Zapomnite si, poleg obračuna spada tudi seznam vplačane članarine z navedbo člana in njegove tekoče številke. Saj imate vsi take tiskane sezname, poslužujte se jih in bodite točni!

Zidani most. Enkrat tudi iz našega kraja par besed. V zadnjem času se je pričela naša podružnica lepo gibati. Vsak dan pridobivamo na članstvu, kar je dokaz, da uživamo med delavstvom ono zupanje, ki ga tudi zaslužimo. Posebni trn v peti smo tukajšnjim socijem, ki skušajo na razne načine preprečiti naš napredek, a je že tako, da kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade in tako se tudi našim ljubim «prijateljem» vrača mlo za drago, ker mi napredujemo, a oni nazadujejo. Nič več ni tistega velikega števila in če bo šlo tako naprej, jih kmalu ne bo več. Naše narodnozavedno delavstvo vidi, da je naša podružnica Unije potrebna in se samo javlja v njo, kar nam daje najlepše spričevalo, da hodimo po pravi poti. Za enkrat samo toliko, v kratkem se oglasimo z daljšim dopisom. Pozdravljamo vse naše tovariše in tovarišice širom vse Slovenije.

Logatec. Naša podružnica se je pričela v zadnjem času zelo razvijati in vsa znamenja kažejo, da se kaj kmalu priključimo našim najboljšim podružnicam. Že zadnjič smo omenili naš izlet na Vrhniko, ki je dobro izpadel. Zadnjo nedeljo smo pa napravili izlet v velezanimivo Gradišnico, ki je uspel naravnost slajno. Udeležba je bila zelo lepa in smo kar najboljšo volje prispeli v Gradišnico. Na vsej poti je bila zabava v najlepšem teku in smo med potjo razpravljali tudi o naši organizaciji. Zvečer smo po povratku kurili na čast Vidovdanu kres in zažigali umetne ognje. H kresu je došlo nad 200 ljudi, ki so se krog kresa z nami vred zabavali in prepevali. Da je kresna prireditev dobro izpadla se imamo zahvaliti gg. Šmucu in Hodniku ter našemu tov. Muschetu, ki je tudi izlet aranžiral. Vsem trem izrekamo našo zahvalo in jih prosimo, da nas vedno podpirajo. Prihodnji naš izlet se bo vršil 25. julija v Močilnik in se tega izleta udeleži tudi naš strokovni tajnik tov. Kravos, ki nam bo pre-

daval o pomenu naše organizacije. Že sedaj vabimo vse člane in njih prijatelje, da se nam pridružijo. — Podružnica «Unije» javlja vsem članom, da ima odslej svoj lokal v gostilni g. Lucije Šmucove, kjer se uraduje vsako nedeljo od 10. do 12. ure ter se tam dobijo vse informacije in se vrši vpisovanje novih članov. Člani naj se poslužujejo naše pisarne ob vsaki priliki in za vsako zadevo.

Stari trg pri Rakeku. Zahvaljujoč se naši sosedski podružnici v Logatcu, odnosno njenemu tajniku, smo tudi tukaj pričeli razmišljati o ustanovitvi podružnice Narodno-strokovne zveze in so že vse priprave v teku ter se nadejamo, da bomo v kratkem imeli svojo podružnico. Pozivljamo vse narodno zavedno delavstvo, da se nam pridruži in odzove vabilu, kadar ga povabimo na sestanek. Sestanek se bo vršil v kar najkrajšem času in bo na njem poročal delegat iz Ljubljane.

Logatec. Še nekaj malega iz našega kraja. Naši preljudi «prijatelji», ki pa pravijo, da so sovražniki našega pokreta, kaj neradi gledajo, kako se razširjamo in pridobivamo članstvo. Ker jim to ne gre v račun, so pričeli strašiti delavstvo s tem, češ, da smo Orjunaši in ne delavska organizacija. Mi povemo vsem in nikomur, da nimamo z «Orjuno» nikakih stikov, da smo strogo strokovna organizacija, ki gre svojo pot naprej, pa če je to našim sovražnikom prav ali ne. Če nimate drugega orožja proti nam, ne begajte ljudstvo z lažmi, ko dobro veste, kaj smo in kaj nismo. O tem vam prihodnjič povemo še kaj več.

Ruše. Podružnica Samostojne strokovne delavske «Unije» v Rušah je glasom zadnje okrožnice tajništva določila svoj lokal v gostilni pri gospodu Šmidhoferju, in sicer v mali sobici na desno. V času, ko to sobico uporablja naša podružnica, se ne bo streglo s pijačo in odpade torej bojazen, da bi se moralo trositi denar. Vsak teden se vršijo redni sestanki, in sicer vsak četrtek od 7. do 9. ure zvečer. Na ta dan bo tudi uradoval odbor in dajal vsem potrebne informacije ter vpisoval nove člane. — Pri nas imajo strokovne organizacije polne roke dela, ker se naši preljudi podjetniki prav malo spominjajo, da imamo zakon o zaščiti delavcev, ker ga gazijo vse vprek. Sklenili smo, da razpravljamo na naših sestankih o tem zakonu in potem pričnemo z akcijo, da tukajšnje razmere ozdravimo. — Vse narodno zavedne delavce vabimo v naš krog, da s tem ojačijo naše vrste in gredo potem z nami v boj za zaščito domačega delavca.

Mežica. V nedeljo dne 27. junija t. l. nas je obiskal strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane in nam na sestanku obrazložil v lepih besedah pomen in namen strokovne organizacije. Jasno je, da smo takoj podvzeli vse potrebno, da se tudi mi, narodno zavedni delavci, priključujemo tej prepotrebni orga-

nizaciji in smo takoj izvolili pripravljalni odbor iz sledečih tovarišev: predsednik Josip Leskošek, odborniki: Josip Lakošelj, Luka Kos, Anton Pečnik, Ferdo Reš, Ivan Capuder, Franc Rožanc in Ferdo Pustoslemšek. Novi pripravljalni odbor bo šel takoj na delo, da pridobi vse one naše delavce, ki spadajo v našo organizacijo, in upamo, da bomo imeli tekom enega meseca že ustanovni občni zbor.

Črna pri Prevaljah. V nedeljo 27. junija popoldne se je vršil pri nas informativni sestanek, ki ga je sklicala Narodna strokovna zveza in na katerem je strokovni tajnik tov. Kravos obširno poročal o delavskem položaju in o namenu ter pomenu Narodno-strokovne zveze. Sestanek je bil jako dobro obiskan in smo takoj po poročilu tovariša tajnika šli na delo ter ustanovili pripravljalni odbor, v katerega smo izvolili za predsednika tovariša Pavla Cesarja, v odbor pa: Ivana Bretana, Franca Hauzmana, Rajka Jančarja, Jerneja Pogačnika, Maksa Reka, Edija Manhlerja, Ivana Močilnika, Avgusta Paradiža, Franca Taušeta, Antona Taušeta, Ivana Goloba, Avgusta Godca, Jurija Filatova, Gregorja Kiselova in Antona Hoberja. Ker smo videli nujno potrebo, ustanoviti čim prej podružnico na Črni, smo si izvolili obširen odbor, ki bo poskrbel, da dobimo v teku enega meseca podružnico. Tukajšnje narodno zavedno delavstvo je zelo hvaležno Narodno-strokovni zvezi, da se je spomnila tudi nas in podvzela korake, da se ji tudi mi pridružimo. Dolgo smo čakali na kaj takega, sedaj je želja izpolnjena in dobimo tudi mi svojo organizacijo, ki bo znala ščititi domače delavstvo. Vse narodno zavedno delavstvo vabimo, da se nam pridruži.

Prevalje. Tudi nas je obiskal strokovni tajnik tov. Kravos, in sicer je bil med nami v ponedeljek 28. m. m., kjer nam je na sestanku poročal o namenu in pomenu strokovne organizacije s posebnim ozirom na Narodno-strokovno zvezo in se tudi dotaknil položaja delavstva ter nas prepričal, da je le v organizaciji spas delavstva. Orisal nam je tudi škodljivo politiko internacionalistov in klerikalcev ter obrazložil potrebo narodne delavske organizacije. Njegovo izvajanje je rodilo uspeh in smo takoj ustanovili pripravljalni odbor, ki bo skrbel zato, da se tudi pri nas ustanovi podružnica te prepotrebne narodne strokovne organizacije. V odbor smo izvolili tov. Martina Kautičnika za predsednika, za odbornike pa tov.: Antona Boštjana, Pavla Tomaža, Pavla Sedovnika, Ivana Šteharika, Lovrenca Repa in Adolfa Erhardta. Ta odbor nam je garancija, da smo si izvolili dobre ljudi in da bomo kaj kmalu imeli svojo podružnico, ker smo doslej bili brez naše strokovne organizacije.

Celje. Na svojem potovanju po Štajerskem se je v torek 29. m. m. ustavil pri nas strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane ter nam na sestanku obrazložil pomen in namen Narodno-strokovne zveze.

socijalizacije industrijskih podjetij, predvsem z onimi vprašanji, katerih rešitev je najtežavnejša.

Glavna osnova za nas je sledeča: gotovo ni naloga modernega socialista trdovratno uvajati socialne reforme tudi tedaj, če se izkaže, da bi bile njihove posledice škodljive za državo, za delovno ljudstvo in s tem za ves narod. Po zrelem presojanju bomo izvedli socijalizacijo samo tedaj, če bo zagotovljeno z njo izboljšanje sedanjega položaja ali če vsaj pri najmanjšem ne bo mogoče pričakovati zaradi socijalizacije poslabšanja sedanjega položaja.

Predvsem je treba ugotoviti, katera podjetja se dajo in katera se ne dajo poddržaviti, oziroma socijalizirati. Da bodo čitatelji laže razumeli sledeča izvajanja, omenimo, da nazivljamo poddržavljenje popolno prevzete posameznih podjetij od strani države, socijalizacijo pa kakšno drugo obliko družabne uprave podjetij, ki se loči od sedanje zasebnokapitalistične uprave. (Samo po sebi razumevno je, da je tudi poddržavljenje gotova oblika socijalizacije.)

Absolutno vzeto je mogoče — magari z nasiljem, kakor se je to zgodilo v Rusiji — poddržaviti vsa podjetja. Vprašanje pa je, kake koristi ima od tega država in delavec. In tu vidimo, da dožive in doživljajo nepremišljeno poddržavljena podjetja v večini primerov strašen polom. Niti najbolj nepristranski in najdobrohotnejši kritik boljševizma ne more tajiti ali opravičiti groznega poloma v ruski industriji, kjer so se pričele razmere boljše šele tedaj, ko se je pritegnila zopet zasebna inicijativa in se je, vsaj delno, pričelo vračati k starim metodam proizvodnje. Tak polom pa pomeni bankrot države, osiromašenje delavstva. Ali je možno, da bi država vedno krila primanjkljaje, ki jih taka podjetja izkazujejo leto za letom? Odgovor na to vprašanje si dá lahko vsak sam.

Pri razmišljanju o socijalizaciji podjetij pridemo do raznih zaključkov, ki se v gotovih točkah stikajo z ugovori, katere stavlja kapitalistični krog proti socijalizaciji proizvodnje. To nas ne sme niti žalostiti niti zvesti: vemo prav dobro, da so družabni pojavi nepreračunljivi, da se torej ne dajo rešiti z edino

in enostavno formulo. Napaka primitivnih socijalističnih teorij je ravno, da so to možnost predvidevale. K rešitvi posebnih primerov — in v praksi je vsak primer poseben — nas vede le direktno raziskovanje dotičnega primera. Zaradi tega se tudi mi ne bomo trudili z iskanjem občeveljavnih zakonov, temveč bomo iskali najboljšo rešitev socijalizacije proizvodnje za vsak primer posebej. V celoti zadostuje vsakemu inteligentnemu in poštemu delavcu, če preneha biti predmet tujega izkoriščanja, če more v kakršnikoli obliki uveljaviti svoj vpliv pri vodstvu podjetja in če postane soudeležen pri dobičku, ki izhaja iz njegovega dela, in to v razmerju z njegovim trudom. Potem dá rad človeški družbi ono, kar ji je nujno potrebno k prospevanju. To je praktično vzeto ves problem socijalizacije.

Nesporno je, da ima država, če že ne pravice, pa vsaj moč, razlastiti zasebna podjetja brez odškodnine. Gre za to, da se razlastitev izvede na osnovi pravičnosti. Tako pravično osnovo pa dobimo s sledečim razmotrivanjem: njem:

Sestanek se je vršil v klubovi sobi Celjskega doma in mu je predsedoval tov. Drago Žabkar, ki je pojasnil namen sestanka ter podal besedo tov. Knavosu. Slednji je v poldrugournem govoru opisal položaj delavstva ter obrazložil pomen in namen strokovne organizacije in orisal razliko med Narodno-strokovno zvezo in ostalimi strokovnimi organizacijami, ki za narodno zavedno delavstvo ne pridejo v poštev, ker delajo protinarodno po-

litiko. Po tem poročilu se je oglašil k besedi podžupan tov. Drago Gobec, ki je izrekel svoje zadovoljstvo, da se je tudi v Celju pričelo misliti na ustanovitev enotne delavske organizacije. Po govoru tov. Žabkarja se je izvolil naslednji pripravljalni odbor: predsednik tov. Drago Žabkar, odborniki: Josip Čolič, Drago Gobec, Jože Zadnik, Josip Stanič, Ana Kandušar, Ivan Šoštar, Jurij Dobrajc in Mihael Furlan.

Po drugih državah.

Stališče češkoslovaške NSS napram dr. Benešu. Kakor je znano, je češkoslovaška socialistična stranka po svojem izvrševalnem odboru pred kakimi štirinajstimi dnevi sklenila, zahtevati demisijo uradniške vlade, kateri načeljuje Černy. Logično je, da je morala v zvezi s tem zahtevati tudi odstop svojega pristaša zunanjega ministra dr. Edvarda Beneša. Časopisje na Češkem je seveda porabilo to priliko in si izmislilo strahovita nasprotstva v češki NSS, o ostrem nasprotju med br. Stříbrnjem in dr. Benešem, o bližnjem razkolu in tako dalje. Te vesti so zašle seveda tudi v naše časopisje in posebno s slastjo in tendenciozno pobarvane so jih prinašali klerikalni časopisi. Sedaj pa bo menda konec beganja. Prezident ČSR T. Masaryk je izjavil, da dr. Benešev demisije z ozirom na zapleten zunanje-politični položaj pod nobenim pogojem ne more sprejeti, in v sporazumu z njim je dr. Beneš izjavil, da lojalno daje stranki na razpolago svoj poslanski mandat. Pretekli petek se je nato vršila skupna seja strankinega izvrševalnega odbora in obeli parlamentarnih klubov in na tej seji je bila sprejeta resolucija, ki naglašja, da zahteva po demisiji uradniške vlade nikakor ni naperjena proti br. dr. Benešu, do katerega ima stranka tako osebno kot stvarno popolno zaupanje. O stališču dr. Beneša v vladi pa bo definitivno sklepal širši izvrševalni odbor, ki se je sestal 29. junija. Pričakovati je, da bo tudi širši izvrševalni odbor pristal na stališče prezidenta republike in da bo ostal dr. Beneš še nadalje na čelu zunanjega ministrstva, ne da bi mu bilo treba odložiti poslanski mandat.

Češkoslovaški parlament je odgođen in bo prihodnja seja sklicana pismenim putem. Carinska večina je na zadnji seji spomladanskega zasedanja sklenila, da se izroče državnemu pravdnistvu radi zadnjih izgrediv v češkoslovaškem parlamentu komunistični poslanci Haruš, Kreibich in Safranko ter narodnosocialistični poslanec Knežžlik. Ista večina je v senatu sprejela tudi zakon o kongruji.

Napeto razmerje med Angleško in Rusijo. Angleški rudarji so dobili za svoj štrajkovni fond iz Sovjetske Rusije večje vsote denarja. Angleški vladni krogi so smatrali rusko podporo štrajkujočim kot vmešavanje v notranje angleške državne zadeve. Sledil je oficijelni protest Londona v Moskvi

zaradi podpor. Večja grupa angleških konservativnih parlamentarcev je sklenila, da ni dovolj, če Angleška protestira, ampak da mora takoj prekiniti angleško-ruski trgovski dogovor. Vlada napram tej resoluciji še ni zavzela svojega stališča. Poroča se pa, da je Chamberlain na ministrski seji izjavil, da takoj demisionira, kakor hitro se sovjetski zastopniki iztirajo iz Angleške. — V Moskvi so se vršile velike protiangleške demonstracije. Zgradbo angleškega diplomatskega zastopnika čuva rdeča garda.

Nova francoska vlada. Kakor je bilo pričakovati, je novo francosko vlado sestavil zopet Briand. Najbolj eksponirano mesto finančnega ministra je prevzel Caillaux, katerega prvi ukrep je bil, da je odstavil dosedanjega guvernerja Francoske banke in postavil na njegovo mesto ravnatelja Alžirske banke Boreaua. Tisk vseh strank živahno komentira to izpremembo, ker ni izključeno, da hoče Caillaux seči po zlati zalogi Francoske banke, ki je bila pod dosedanjim guvernerjem francoskim finančnim ministrom nedosegljiva. Zadnje dni je

Caillaux izdelal svoj veliki finančni načrt. V Franciji hoče uvesti zopet zlato valuto. Ker pa to ni mogoče brez prehoda, smatra začasno inflacijo za neizogibno in šele potem hoče stabilizirati finance na novi osnovi vseh gospodarskih števil. Predvidena inflacija bo šla samo do gotove meje. Caillaux je sam prepričan, da bo njegova ureditev financ imela za posledico brezposelnost, zastoj v industriji, finančne in kreditne težkoče in morda celo krajevne socialne nemire. Torej bodo finančna ozdravljenja Francije morali plačati zopet — delavci.

Pri naknadnih občinskih volitvah v Rumuniji so dobili liberalci 3, narodni kmetje 1 in vladna stranka Averesca 68 mandatov.

Izprememba ustave na Poljskem. Socialistične stranke so priredile po vsem Poljskem shode, na katerih so se izrekle proti izpremembi ustave na ta način, da bi dobil predsednik republike diktatorske predprave. Shodi so bili številno obiskani in so se izvršili brez posebnih incidentov.

Nemčija in kolonije. Kolonialni odbor nemškega državnega parlamenta je sklenil, da protestira proti izjavi angleškega ministra za kolonije, da je Angleška zakonitim potom pridobila glavni del nemške Afrike. V protestu se ugotavlja, da ima po mirovnih pogodbah Anglija le nadzorstvo v bivših nemških kolonijah, in to v imenu Zveze narodov. Očividno ima Nemčija namen, da s to razlago mirovnih dogovorov zahteva ob priložnosti od Zveze narodov ukinitve nadzorstva v bivših nemških kolonijah. Z ukinitvijo nadzorstva bi potem prišla Nemčija zopet v posest vseh svojih bivših kolonij.

Tedenske vesti.

Spopad 'Orjuna' s policijo.

Na Vidov dan je «Orjuna» v Trbovljah odkrila spominsko ploščo onim svojim članom, ki so lansko leto padli v boju s komunisti. Z opoldanskim vlakom so se vrnili «Orjunaši» iz Trbovelj v Ljubljano, kje so v šentpetrski vojašnici razvili prapor «Orjuna» za ljubljanski šentpetrski in vodmatski okraj. Po razvittju prapora so se «Orjunaši» uvrstili v sprevod, ki je odkorakal v mesto. Policija je Orjunašem določila pot sprevoda in je izrecno prepovedala, da bi sprevod pasiral Šelenburgovo ulico, kjer se nahaja italijanski konzulat. Vodstvo «Orjuna» pa ni vpoštevalo policijskih predpisov in je usmerilo sprevod mimo Zvezde v Šelenburgovo ulico in Knafljevo ulico do Narodnega doma, kjer naj bi se sprevod razšel. Pred vhomom v Šelenburgovo ulico je policija zastavila pot sprevodu «Orjuna». Po polurnem parlamentiranju se je «Orjuna» končno pokorila policijskim odredbam in sprevod je krenil nazaj po Zvezdi in Wolfovi ulici do šentpetrške vojašnice, kjer je bil razhod. Sku-

pini Orjunašev pa ni bil po volji ukrep njihovega vodstva, ki je končno le vpoštevalo policijsko prepoved, da sprevod ne pasira Šelenburgove ulice. Okrog sto Orjunašev je odkorakalo iz šentpetrške vojašnice nazaj v mesto z namenom, da pasira hišo, kjer se nahaja italijanski konzulat. Policija je sprevod ustavila v Prešernovi ulici. Med policijo in Orjunaši se je v trenutku razvil boj. Izstreljenih je bilo nad sto revolverskih strelcev. Težko ranjenih je bilo več policijskih organov in laže ranjenih nekaj Orjunašev. Policija uradno ugotavlja, da so Orjunaši pričeli prvi streljati. V boju s policijo so morali Orjunaši odnehati in se umakniti. Policija je nato tekom večera aretirala 62 Orjunašev.

Iz obžalovanja vrednega dogodka sledi, da v «Orjuni» ni discipline in da se člani «Orjuna» udeležujejo svojih prireditvev oboroženi, pripravljeni zaplesti se v boj tudi z organi, ki so poklicani varovati javni red in mir.

Zagovarjamo legalno borbo in smo odločno proti vsakomur, ki hoče uveljaviti svojo voljo s

Imamo podjetja dveh vrst:

1.) Taka, ki pridobivajo in prodajajo naravnost prirodne darove brez nadaljnega predelovanja: to so vsa rudarska podjetja (premog, rude, sol, petrolej itd.), podjetja, ki prodajajo prirodno vodno silo (vodne elektrarne), in pa podjetja, ki živijo od krasote in koristnih lastnosti prirode (letovišča, kopališča, zdravilni vrelci). Z ozirom na ta podjetja stojimo na stališču, da pripada bogastvo zemlje in prirode vsemu prebivalstvu brez razlike in da je dosedanje izkoriščanje po posameznikih krivično. In če kdo oporeka, da se je tako godilo in se dogaja po zakonu in pravu, potem moramo reči, da praktično pravo ne odgovarja vedno pravičnosti. Vsa ta podjetja se morajo razlastiti brez odškodnine. Dosedanji posestniki nimajo pravice zahtevati odškodnine niti za zemljišča niti za v njih se nahajajoča prirodna bogastva.

Ta podjetja, ki imajo značaj monopolov, se tudi brez vsake bojazni morejo poddržaviti. Ona bodo vedno bolj ali manj prospevala, ker so tako rekoč brez konkurence.

2.) Druga vrsta podjetij obstoja iz takih, ki se pečajo s predelovanjem sirovin. Ta podjetja so vznikla iz podjetnosti in dela posameznikov, večinoma izišlih iz siromašnih razmer in delavskih krogov. Brezodškodninska razlastitev takih podjetij bi bila krivična in bi pomenila omejitev vse bodoče podjetnosti.

Ta podjetja je treba razlastiti proti polni odškodnini. Kakšna finančna oblika bo za državo in obenem za lastnike najbolj ugodna in obenem socialistično pravična, to se bo rešilo v danem trenutku v sporazumu med družbo in interesiranimi strankami s pomočjo strokovnjakov.

Obenem pa vidimo, da se ta vrsta ne dá poddržaviti s poroštvom nadaljnega uspešnega obratovanja. Tukaj vlada konkurenca, tukaj je treba hitro kupovati, hitro prodajati, hitro proizvajati, sploh hitro odločevati, vse to naloge, katerim počasni birokratični državni aparat ni kos. Tukaj bo treba nujno najti drugo obliko socializacije, bližjo dosedanjim oblikam vodstva, ki se bo morala posluževati tudi dosedanjih preizkušenih načinov zasebnega gospodarstva. S socializacijo povzdig-

nemo cele produkcijske stroke s tem, da jih ujediniamo, uvedemo normalizacijo izdelkov in delitev dela, skratka, ustvarimo socialistične truste namesto dosedanjih kapitalističnih. O njih natančnejši organizaciji se pomenimo na drugem mestu.

S tem razmotrivanjem smo prišli do dragocenega in zadostnega stališča v vprašanju socializacije sploh. S pomočjo principa pravičnega dela smo razporedili podjetja na dobičkarska podjetja v najširšem pomenu besede, katerih osnova je krivično izkoriščanje posameznih izkoriščevalcev. In prav ta podjetja se morejo najlažje poddržaviti. Poleg tega pa prav ta podjetja proizvajajo one pridelke, brez katerih človeštvo danes ne more živeti. V nasprotju s temi podjetji pa smo si ogledali tudi čisto delovna podjetja in proti tem bomo postopali pošteno, ker vsak pošten delovni človek mora spoštovati delo. Lojalno se jih polastimo v soglasju z njihovimi lastniki in privedemo jih k nadaljnjemu razvoju in napredku s tem, da jih včlanimo kot enakopravne člane močnih in razsežnih socialističnih trustov.

terorjem. Absolutno nedopustno je, če se hoče izsiliti spremembo policijskih ukrepov z oboroženo silo. Če je bila «Orjuna» prepričana, da se ji godi s strani policije krivica, potem bi se morala poslužiti pač drugega protesta, kakor pa protesta z revolverji. **Najbolj je pa obsojanja vreden napad na policijske stražnike, ki so izvršili samo povelja policijskega ravnatelja, odnosno velikega župana. Orjunaši so streljali na nedolžne vršilce svoje službene dolžnosti.**

Oboroženi nastopi Orjunašev se bodo morali v bodoče vsekakor najenergičneje preprečiti. **Nobena organizacija ne sme nastopati pri svojih prireditvah oborožena.** Če bi bilo «Orjuni» dovoljeno rabiti orožje, potem se smejo posluževati orožja tudi druge organizacije. Kaj bi pa to pomenilo, si vsakdo lahko sam predstavlja. Oboroženi konflikti bodisi iz nacionalnih ali socialnih vzrokov bi bili na dnevnem redu in meščanska vojna neizogibna. Vsega tega si pa gotovo ne želi noben demokratičen državljan.

Ministrski svet je razpravljal o dogodkih v Ljubljani in odredil, da se organizacija «Orjuna» v Ljubljani razpusti, vse «Orjuna» v državi pa razorože.

— **Opozorilo glede zavarovanja delavcev.** Delodajalci se opozarjajo na naredbo ministra za socialno politiko, št. 380, z dne 9. aprila 1926., razglašeno v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti dne 18. maja 1926., s katero se zvišuje najvišja zavarovana mezda od 40 Din na 48 Din in ustanavlja še 18. mezdni razred. Po omenjeni naredbi se bodo uvrščali odslej v 18. mezdni razred vsi nameščenci, ki zaslužijo dnevno nad 48 Din. V 17. mezdni razred pa se bodo uvrščali nameščenci z dnevnim zaslužkom od 40 do 48 Din. Ta izprememba je stopila v veljavo s 1. julijem t. l. — Ker pa se je udomačilo tekom časa pri prijavih onih nameščenec, ki so spadali doslej v najvišji 17. mezdni razred, da delodajalci skoro brez izjeme niso navedli dejanskega zaslužka, marveč le, da zasluži več kot 40 Din dnevno, zato urad ne more izvesti uradoma na podlagi dosedanjih prijavnice preuvertitve zavarovancev v zmislu izdane naredbe. — Da pa bo kljub temu mogoče uvrstiti zavarovance v novi mezdni razred, se pozivljajo vsi delodajalci, da izvršijo najkasneje do 8. julija t. l. ponovno prijavo za vse one nameščence, ki so bili doslej uvrščeni v 17. mezdni razred. Pri izpolnitvi gornje zakonite zavezanosti se opozarjajo delodajalci, da morajo navesti pri vsakem nameščencu, ki je bil doslej uvrščen v 17. mezdni razred točno sklužbene prejemke (mezdo). — Prijave je predložiti uradu **potom pristojne ekspoziture** najkasneje do 8. julija 1926. One delodajalce pa, ki bi gornjo zakonito zavezanost ne izpolnili, bodo zadele kazenske posledice § 194. ZZZ. (denarne kazni od 20 do 500 Din) kakor tudi posledice § 11. (povračilo različnih denarnih podpor) in končno posledice § 16. ZZZ. (povračilo stroškov za ugotovitev podatkov na licu mesta po organih urada). — Obenem pa bo urad po 8. juliju 1926. preuvertil uradoma v 18. mezdni razred vse one nameščence, ki so doslej zavarovani v 17. mezdni razredu in delodajalci ne bi v navedenem roku izvršili ponovne prijave. Utemeljene in z dokazi opremljene pritožbe proti tem uradno izvršenim izpremembam bo vpošteval urad le, če se bodo predložile najkasneje v roku osmih dni po dostavitvi plačilnega naloga za mesec julij in ako bo doprinese neizpodbiten dokaz, da uradna preuvertitev iz 17. v 18. mezdni razred ne odgovarja dejanskemu zaslužku. Zato je pritožbi priložiti izjavo prizadetih zavarovancev.

— **Jugoslovanski sokolski naraščaj** je bil v Pragi najslavesneje sprejet. Pri akademiji v reprezentančnem domu je jugoslovanski sokolski naraščaj dosegel velik uspeh. Nastopa na sokolskem zletišču se je udeležilo 30.000 članov naraščaja. Gledalcev je bilo 120.000.

— **Pisatelj Bevk ostane v zaporu.** Kakor znano, je bil pisatelj Bevk v Gorici obsojen na štiri mesece ječe in 400 lir globe, ker je v listu «Čuk na palci» priobčil neki članek o italijanski armadi.

Proti razsodbi se je Bevk pritožil na tržaški sodni dvor. Bevkovi pritožbi ni bilo ugodeno in bo moral zaradi malenkostnega tiskovnega prestopka presedeti štiri mesece v zaporu, kar mu bo tem težje, ker je bolan.

— **Vlado bodo zastopali na vsesokolskem zletu v Pragi** ministri general Dušan Trifunović, Miša Trifunović in dr. Benjamin Šuperina.

— **Brezposelnost v Kruppovih zavodih.** Berlinski «Vorwärts» poroča iz Essena, da bo ravnateljstvo tvrdke Krupp zaradi stalno slabše gospodarske situacije primorano odpustiti nadaljnjih 3000 do 4000 delavcev, kar znaša približno tretjino vsega pri tem podjetju zaposlenega delavstva. Prve pridejo na vrsto mehanične delavnice, iz katerih se bo pričelo delavstvo odpuščati že s 1. julijem. Redukcija bo dovršena s 1. septembrom.

— **Katastrofalni potres** je zadel otok Roda. Čez 200 hiš je zrušenih. Večje število prebivalcev otoka je ranjenih in ubitih.

— **Ciklon.** Strašen ciklon je divjal v Vidinu na Bulgarskem. Velik del letine je uničen. Škoda znaša okrog 60 milijonov levov.

— **Kuga.** V uralski Rusiji je v Ožambanasku izbruhnila kuga. Umrlo je nad sto ljudi.

— **Obsojeni falzifikatorji.** V Zagrebu so bili obsojeni zaradi ponarejanja stodinarskih bankovcev: Ilonka Glogovičeva na tri leta ječe, njen sin Josip na dve leti, ostali obtoženci pa na tri do osem mesecev zapora.

— **Poplave.** V Mehiki so v okolici Villa de Leon zahtevale poplave nad 1000 človeških žrtev. Škoda se cení na štiri milijone pezet.

— **Sežiganje bankovcev.** V posebej v to svrhu zgrajenih pečeh Narodne banke v Beogradu je bilo sežganih starih bankovcev v vrednosti za 47 milijonov dinarjev.

— **Zakon o stanarinah v sovjetski Rusiji.** Osrednji izvrševalni odbor Sovjetske zveze je potrdil novi zakon o stanarinah. Po tem zakonu plačujejo delavci in nameščenci, ki nimajo večje plače kot 20 rubljev mesečno, za vsak kvadratni seženi stanovanskega prostora 25 kopejk mesečno. Prav toliko plačujejo tudi brezposelni in upokojeanci. Stanovanski najemniki z 275 rubljev (?) mesečne plače plačujejo 385 rubljev za kvadratni seženj. Obrtniki z enim pomočnikom plačujejo 3 rublje, z več pomočniki 4 do 6 rubljev, medtem ko plačujejo trgovci in vse ostale osebe, ki živijo od dohodkov, ki ne izhajajo iz ročnega dela, 6 rubljev, katera vsota se pri zelo visokih dohodkih primerno zvišuje.

Ljubljana.

— **Italijanski konzulat.** Svoj čas je bil italijanski konzulat v Ljubljani na Zrinjskega cesti. Sedaj se je preselil v Šelenburgovo ulico v hišo Jadransko-podunavske banke. Vsak čas ima konzulat razbošeno italijansko zastavo, da je tembolj vidno, kje se nahaja zastopnik fašistične Italije. Šelenburgova ulica je v Ljubljani ena najprometnejših ulic. Če se vrše manifestacijski obhodi ali če se zbira občinstvo iz tega ali onega povoda, je pri tem gotovo prizadeta Šelenburgova ulica. Pri neugodnem razpoloženju našega naroda napram italijanski vladi ni nič čudnega, če se pri takih prilikah oči manifestantov obrnejo tudi na kričav napis italijanskega konzulata in da dajo duška svojemu ogorčenju nad Mussolinijevim terorjem, ki biča naše zaslužnjene brate v Primorju. To vse je tako naravno in samo ob sebi umevno, kot bi moralo biti naravno in samo ob sebi umevno, da se italijanski konzulat preseli iz najbolj prometne ulice v Ljubljani v manj prometno ulico. Upamo, da bo Jadransko-podunavska banka odpovedala stanovanske prostore italijanskemu konzulatu, veliko županstvo pa poskrbelo, da dobi konzulat uradne prostore izven mestnega centra.

— **Tragična smrt.** V času, ko se je vršil spopad med Orjunaši in policijo v Prešernovi ulici, se je nahajala pri svoji stojnici na Pogačarjevem trgu prodajalka sadja in zelenjave gospa Josipina Cerar. Ko je zaslišala streljanje, se je živčno bolna gospa tako prestrašila, da je dobila živčni šok, padla na tla in na transportu v bolnico v rešilnem vozu umrla.

— **Ljubljanski velesejem** je bil odprt preteklo soboto v navzočnosti vladnih, občinskih in gospodarskih zastopnikov. Posebno pozornost vzbujajo poleg ostalih razstavnih predmetov: razstava izdelkov Tehnične srednje šole, higienska razstava in razstava «Slovenska žena». Splošno mnenje je, da je letošnji velesejem zelo bogat in pester.

— **Vidovdanski dogodki,** revolverjska bitka, ki se je razvila v Prešernovi ulici med policijo in Orjunaši, je povzročila, da so tujci, ki so se udeležili velesejma, trumoma zapuščali Ljubljano. Nekvalificiran nastop Orjunašev je Ljubljani tudi gospodarsko zelo škodoval.

— **Umor in uboj.** Privatni uradnik Ciril Zargi, stanujoč v Ljubljani na Resljevi cesti, je ustrelil v družinskem prepiru svojo ženo Marico Zargijevo. — V Štepanji vasi je ustrelil užitenjski paznik Tomšič svojega svaka Lovrenca Lavriča. Oba sta si bila v prepiru zaradi neke dediščine. Na Vidov dan je Lavrič v prepiru z nožem napadel Tomšiča, ki je v samoozbambi ustrelil na Lavriča. V bolnici je Lavrič zaradi izkrvavitve umrl.

Ptuj.

— **Dr. Fran Jurtela** † V Ptuj je na Vidov dan umrl dr. Fran Jurtela. Pokojnik je bil 23 let poslanec v štajerskem deželnem zboru in je odlično posegal v politično življenje štajerskih Slovencev. Kot požrtvovalnemu nacionalnemu borcu mu bo ohranjen večni spomin.

— **Invalidski cvetlični dan.** V nedeljo 4. julija dopoldne priredi invalidska organizacija v Ptuj invalidski cvetlični dan. Popoldne bo vrtna veselica v gostilni pri «Novem svetu» (več glej lepake). Cenjeno občinstvo se k prireditvi prav vljudno vabi. V slučaju slabega vremena ta dan se vrši ista prireditev 11. julija t. l.

Maribor.

— **Zborovanje stanovanskih najemnikov v Mariboru.** Društvo stanovanskih najemnikov in strokovne organizacije so v Mariboru priredile shod, na katerem se je izrekel protest proti novemu stanovanskemu zakonu. Shodu je predsedoval predsednik društva stanovanskih najemnikov Mohorko. Za državne nameščence je govoril Kariš, za male obrtnike Vahter in za narodne železničarje Perme. V sprejeti resoluciji se zahteva podaljšanje sedanje stanovanske zaščite do leta 1930. in apelira na vlado, da izvede stanovansko akcijo v zmislu sklepov, sprejetih na kongresu stanovanskih najemnikov v Zagrebu.

Posledice angleške rudarske stavke.

Generalna stavka in sledeča ji še sedaj trajajoča rudarska stavka je zelo močno vplivala na mednarodni premogovni trg. V Franciji vpliva na ceno premoga tudi velik padec franka in z njim v zvezi stoječe povišanje mezd. Francoska industrija je znižala v maju svojo potrebo na premogu od 286.000 ton na 230.000 ton. Izvoz premoga iz Belgije se je vsled rudarske stavke v Angliji znatno povečal. Tudi Zedinjene države imajo dobiček, ker so dobile v roke ves premogovni trg v južni Ameriki in Atlantskem ter Tihem oceanu, katere kraje je v veliki meri preje zaglala Anglija.

Vsled rudarske stavke je silno oslabil tudi angleški trg železa. Večina visokih peči obratuje zelo omejeno, ali pa sploh ne obratuje. Na vzhodnem pobožju delata od 38 peči samo dve. Negotovost v dovozu goriva omejuje tudi obratovanje v jeklnah. Posledica je rastoča brezposelnost tudi v teh strokah in zopet se kaže, da stavke drago plačajo v splošnem prav delavci sami. Kljub temu pa izgleda, da stavka rudarjev v Angliji še ne bo tako kmalu končana, ker je vlada odklonila izpreminjalni predlog delavske stranke k njeni osnovi o reorganizaciji obratovanja v premogovnikih.

Pogovor o tem in onem.

Newyorške dame.

So izredno prijetne zunanosti: visoke, vitke, graciozne hoje. Z uspehom bi jih mogli nastaviti v prvih pariških salonih za manekinke (pomerjalke damskih oblek), če bi Parižanke seveda razumele angleško.

Na ulici se ameriška dama obnaša zelo mirno in nastopa sploh z veliko samozavestjo. Pusti se občudovati, toda k temu nikogar ne podžiga s svojim ponašanjem. Nikdo bi se je nepoznano ne upal ogovoriti, ker naj bo že iz kakršnihkoli krogov, vedno kaže vse njeno obnašanje pravo damo. Igrate prestopa tramvajske in ostale prometne proge in če ji grozi nevarnost, ne izgubi takoj prisotnosti duha v brezumnem kričanju. Redko kdaj nosi zavojčke, predvsem zaradi tega, ker ima v New Yorku vsaka četrta dama svoj lastni avtomobil, katerega navadno sama ravna, poleg tega pa tamošnje trgovine tudi najmanjši nakup drage volje dostavijo na dom. Pri nakupovanju pa Američanka ni prijetna. Pusti si pokazati dvajset stvari in h koncu pride do zaključka, da tokrat rajše ne bo nič kupila.

Newyorčanka hodi povsod sama: v hotel, v restavracijo, v gledališče, v kino in povsod preseneča njena hladnokrvnost, ki izvira iz njenega brezbrizja za okolico. Z isto hladnokrvnostjo se udeležuje tudi sporta. Toda če kaže Američanka tako malo živahnosti v javnosti, je pa tem bolj živahna doma med svojimi lastnimi štirimi stenami. Doma je ona gospod in mojster. Njen mož je luksuzni predmet, ki mora vedno plesati kot ona žvižga. Skoro vsaka žena iz boljše rodbine je član Društva za zaščito padlih deklet. Po tej strani se izvrši neverjetno mnogo dela. Veliko mladih življenj pride na ta način na staro pošteno življensko pot. Delati in žrtvovati v dobrodelne namene spada v damskem svetu k dobremu ponašanju in to je gotovo stvar, ki zasluži pozornost in posnemanje.

Ch, ta ženska moda!

Ne sme se reči, da bi današnje ženske skoparile s svojimi čari. Nasprotno, one se drže tega, da naj bo krasota vsem pristopna in da lepota tem bolj izpolnjuje svojo plemenito nalogo, čim več oči se pase na njej. Zaradi teh idealnih nagibov nosijo ženske danes takšne obleke, da bi ne ostalo od njihove telesne lepote svetu prikritega po možnosti ničesar in v splošnem moramo reči, da se jim je to posrečilo.

Učinki na drugi spol so seveda različni. Enemu se to dopade, drugemu zopet ne, tretjemu pa se dopade in ne dopade. Prijatelj Tone na primer pravi z globokim vzdihom: «Ja, fantje imajo danes lahko! Pogleda dekleta od nog do glave, pa vidi vse. Mi nismo videli ničesar. Takrat je segala obleka do brade in malo da se ni vlekla po tleh in če se je hotel človek tako z rokami — saj veste — nekoliko prepričati, kaj je in kaj ni in kako je, je otipal samo krilo, pa debelo nogavico, in srajco, majo, steznik in kaj jaz vem še... Danes? Človek bi na vsem tem kar oči izgubil in ne ve, kam bi najprej pogledal, pri tem pa se mora jeziti, da v naših časih ni bilo tako...»

Podobno se jeze mnogi starejši gospodje, posebno pa vsi gospodje rimsko-katoliški škofje in sveti oče Pij X. v Rimu in zato izdajajo naredbe in odloke «proti nesramežljivi ženski modi». Stari gospod škof Gfölnier iz Linca je posebno navdušen za boj proti sedanjí modi in ni izdal samo strogega dekreta proti «nesramni» ženski modi, temveč tudi posebne lepake in v najnovejšem času še posebna pravila, kako naj se oblačijo birmanke in botrice.

V teh pravilih se zahteva, da se morajo botrice pisмено obvezati, da bodo skrbale za sramežljivo obleko birmank. Bluza do brade, krilo vsaj do pod kolena, rokavi preko laktov — tako pravijo pravila. Isti predpisi veljajo tudi za druge cerkvene slavnosti in «gospodične in mlada dekleta», ki se ne bodo ravnala po njih, ne bodo smele za procesijami in tako dalje...

Staremu škofu Gfölnierju so se njegova pravila tako dopadla, da jih je poslal papežu v Rim, kar je zadnjega tako navdušilo, da mu je poslal svoj blagoslov in pobožen vzdihljaj, «da se moderne ženske in posebno mlada dekleta zelo brigajo za svojo telesno lepoto, toda zelo malo za svoje — duše».

Morda na onem svetu, na tem gospodje škofje s svojo skrbjo za žensko modo prav gotovo ne bodo želi hvaležnosti in še manj uspeha. Ker laže je hudiča izpreobrniti h krščanstvu, kakor pa pregovoriti žensko, da bi skrivala pred moškimi ono, s čimer moške zapeljuje, kot jih je zapeljevala od Eve dalje.

Deset zapovedi zdravega življenja.

I. Veruj v blagodejni vpliv svežega zraka in solnčnih žarkov.

II. Ne mori se po nepotrebnem z malenkostmi, ker vesela misel je pol zdravja.

III. Praznuj praznike in nedelje z odpočitkom in oddihom v prosti naravi in utrjuj svoje telo s pravilno telovadbo in primernim sportom.

IV. Zaupaj zdravniku in vsaj enkrat v letu se pusti natančno preiskati in si od njega svetovati glede življenskega reda.

V. Ne ubijaj svojega telesa z nezmernostjo v «uživanju» niti z zavživanjem nepredpisanih zdravil.

VI. Sovraži umazanost telesa, stanovanja, okolice in varuj se nečistih misli, ker čistost telesa in misli je pol zdravja.

VII. Pravilno živi, pravilno jej in zadosti spi.

VIII. Kontroliraj od časa do časa svojo telesno težo in glej, da število kilogramov, katero tehtaš, ne bo mnogo večje ali manjše od števila centimetrov tvoje prekometske višine.

IX. V tvoji hrani naj bo dovolj zelenjave in sadja, da si ohraniš dobro prebavo.

X. Hodi v življenju po srednji poti, da se pomnože dnevi tvojega življenja na zemlji in da se bodo umikali znaki prezgodnje starosti pred tvojimi umerjenimi in trdnimi koraki.

Na celibat se pripravljajo.

V Parizu se mlada dekleta pripravljajo na celibat (večno devišstvo). Ne delajo to radi tega, ker bi se ne hotele moštiti, temveč enostavno zato, ker nimajo upanja, da bi jih kdo vzela. Statistike, ki so v tem pogledu popolnoma verodostojne, kažejo to čisto odkrito. Mladim dekletom sedanjega časa ni potrebna lepota, niti nežnost, niti dobra vzgoja, edina krepost, ki v moških očeh kaj velja, je — velika dota. Bili so sicer vedno možje, ki so gledali na lepo doto in niso bili to vedno Francozi, toda v današnji Franciji je prišlo tako daleč, da vsi možje vpoštevajo samo to okolnost. Statistika gre v svoji iskrenosti še dalje. Trdi namreč, da vodijo poroke z bogatimi nevestami k najsrečnejšim zakonom, ker možje se baje razporečavajo samo radi tega, ker niso prejeli zadostne dote. Pri tako zvanih «porokah iz ljubezni» konča z ljubeznijo tudi zakon, nasprotno pa je velika dota najtrdnjše vez. To je torej vzrok, zakaj se srčkane, nežne, lepo vzgojene Parižanke, katerim pa manjka ome-

njena krepost dote, pripravljajo na celibat. Lepo je od njih, da hočejo možem dokazati, da lahko izhajajo tudi brez njih. Znani francoski pisatelj je interpeliral nedavno eno teh resigniranih deklet. Tankočutno, kot se spodobi pisatelju, jo je vprašal po notranjih duševnih bojih, katere je morala prestati pred tem sklepom. Toda deklet je bilo ogorčeno in mu je hitro naštel prednosti celibata: lahko potuje, čita, se bavi s sportom in če gre kateri slabo, lahko prelaga romane, oskrbuje bolnike ali pa sprejema bogate prijatelje v svoji sobici. In prav ti prijatelji imajo za njihovo naklonjenost do celibata največ razumevanja.

Zvesta ljubezen.

Mož najde pri svoji ženi prijatelja v zelo nerodnem položaju. Na licu mesta ga pozove v drugo sobo na dvoboj. Žena v kotu tiho plače.

Ko se zapro vrata za njima, pravi razžaljeni mož, s katerega obraza je naenkrat izginila vsa jeza in togota: «Veš, prijatelj, zaradi ene ženske se pa res ne bova streljala. Ustreliva v zrak, vrzi va se na tla in videla bova, čez koga se bo moja žena vrgla in ga objokovala. Tisti naj jo pa ima potem!»

Rečeno, storjeno. Komaj so odjeknili streli, prileti žena v sobo in ko vidi oba prijatelja navidezno mrtva na tleh, hitro odpre omaro in veselo zakliče: «Oh, Robert, pridi, pridi hitro v moj objem! Tadvva oba je že hudič vzel...»

Prva vas brez gostilne.

Pa ne pri nas. To je vas Pelechov v čeških Krkonoših, ki je imela do pred kratkim še svojo krčmo. Toda v vasi je bilo nekaj rodbin, ki so skrbele za boljšo bodočnost človeštva in gostje so v gostilni čimdalje bolj izostajali in končno je bil krčmar primoran radi pomanjkanja obiska svojo obrt opustiti. To je prva vas v Krkonoših, ki je brez krčme. V vasi bi morala biti tudi trafika. Toda kljub vsem uradnim naporom noče noben prebivalec prevzeti prodaje tobaka. Torej vas brez alkohola in brez tobaka. Koliko pa imamo pri nas odvečnih krčem po mestih in vaseh. Želeli bi, da bi imeli tudi pri nas kaj take naprednih občin.

Za gospodinje.

Kadar premišljuje o tem, kaj da boste skuhale družini, pazite skrbno na to, da se nahaja v vsaki jedi gotovo razmerje med vsemi hranilnimi snovmi. Če je bilo kosilo bogato na beljakovinah, obsega lahko večerja manj beljakovin ali narobe. Če se dogodi, da ima hrana kak dan malo ene ali druge redilne snovi, je to treba drugi dan izravnati. Vestna in izobražena gospodinja si napravi jedilni list za ves teden naprej in bo pazila, da bo hrana redilna, lahko prebavna, okusna in predvsem — sedanjí draginji prilagodena.

Na beljakovini bogata hranila so: meso, mleko, jajca, fižol, grah, kruh, sir itd. Na toščici: mast, maslo, loj, slanina, olje itd. Veliko škroba obsega: bela moka, riž, krompir, zelenjava itd.

Ne sme se predvsem pozabiti na zelenjavo, ki obsega neobhodno potrebne vitamine in po možnosti naj se prida k obedu nekoliko sadja. Vitamini se nahajajo predvsem v vseh vrstah zelenjave, v sadju, mleku, maslu in jogurtu (na poseben način okisanem mleku). Kdor ne dela preveč težko, temu zadostuje, če je trikrat na dan, ker ni priporočljivo preveč obteževati prebavilne organe. Radi tega je potrebno, da se drži človek pri jedi največjega reda. Tudi kot gospodinja in kuharica se je treba ravnati po pravilu: «Redno in zmerno jej in pij, da boš dolgo živel in da se ti bo dobro godilo na zemlji!»

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWEER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/I. LJUBLJANA Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

S tem se je razpoloženje starega lorda napram zaročencu njegove hčerke nekoliko ublažilo, četudi mu brez nadaljnega še ni mogel in hotel odpustiti. Vendar pa sme sedaj upati, da se tudi to kmalu zgodi.

«Ali mi hočeš izpolniti še eno prošnjo?»

«Vse, Edgar, vse — kar želiš!»

Pri pojutrišnji vožnji s sankami tedaj dobro pazi, če bo katera izmed dam, ki se udeležijo izleta, s prav očividnim zanimanjem poizvedovala po vsem, kar se je zadnji čas pripetilo, ali ti celo stavila pretkana vprašanja. Prav veliko uslug mi boš s tem napravila in lahko se more na ta način...

Lord obmolkne, kajti ne mara svoje neveste še bolj oplašiti pred vožnjo. Na srečo menda tudi Beatrice ne razume smisla njegovih besed, ker brez nadaljnega izjavi, da bo prav rada ugodila njegovi želji.

«Sedaj pa se moram vrniti, zdravstvuj, dragi Edgar, in na skorajšnje svidenje! — Očeta hočem prositi, da ti odpusti, zdravstvuj, dragec moj!»

Še en vroč poljub združi ljubljence, potem pa smukne Beatrice skozi park. Lord Weston gleda za njo, dokler mu ne izgine izpred oči, potem pa zapre za sabo vrata, ki vodijo iz parka, ter stopi na prosto. Tedaj pa naenkrat docela začuden obstane. Čudno — ali ni smuknila ob zidu zunaj parka človeška postava? Lord Weston se odloči, da gre za njo, tedaj pa je že zginila v temni noči. Lord zmaje z glavo. Ta pojav se mu zdi zelo sumljiv. Torej je imela Beatrice vendarle prav. Celo ponoči se plazijo zagonetni nepoznanci okrog lord Hudsonovega gradu. Kaj naj vse to pomeni? Ali se pripravljajo nov udarec na njegovo nevesto? Morda je celo njeno življenje v nevarnosti? — Grozna misel!

Tedaj pa lord naenkrat odskoči. Kot bi vstal iz zemlje, stoji poleg njega mož visoke postave, skoro popolnoma zavrt v črn plašč, obraz ima zasenčen s širokokrajnim klobukom, vrh tega pa še zakrit s krinko iz temnega žameta.

Lord Weston od osuplosti ne spravi nobene besede iz sebe. Saj je to vendar tisti zagonetni človek, katerega je zadnjič videl, ko je ponoči v svojem obupu taval po svojem parku, kako pride semkaj, kaj hoče od njega? Prepričan je, da ga hoče oropati, ter mu je sedaj zelo žal, da ni vzel s sabo nobenega orožja.

Tedaj pa zagonetni mož nenadoma dvigne roko rekoč:

«Ne prihajam z nobenim zlim namenom, lord Weston. Nikakor ne, sledil sem vam le, ker hočem dobiti jasnost v neki skrivnostni zadevi, zato sem moral od tej neobičajni uri govoriti z vami!»

Lord stoji nepremično kot bi ga zadela strela. Zagonetni tujec ve za njegovo ime, da celo neko skrivnost omenja.

«Kdo ste?» vpraša slednjič z velikim začudenjem.

«Svojega imena ne maram imenovati. Tudi mi ni treba mnogo povpraševati, ker mi je marsikaj znano. Vem, da ste se vi, lord Weston, hoteli dvobojevati s svojim najboljšim prijateljem poročnikom Colwellom, ker ste bili uverjeni, da vas je ta gospod v zvezi z vašo nevesto varal. Tudi vem, da je bil dvo boj prepreden, in ko sem pri tej priliki

zagledal vašo nevesto, sem uvidel, da je angelsko čisto bitje le žrtev podlega obrekovanja.»

Lord Weston misli, da sanja. Ali je ta tajinstveni človek vsegaveden?

Toda ta nemotečno nadaljuje:

«Sedaj gre za tem, da dobe pravi krivci zasluženo kazen, in zato sem prišel semkaj, da vas vprašam, če že koga smite?»

«Ne — nikogar,» spravi lord jecljaje iz sebe.

«O, potem bom sam dalje poizvedoval,» nadaljuje tajinstveni mož s hladno mirnostjo, «in če najdem zločinca ali — glas mu grozno doni — «zločinko, tedaj se še enkrat vidiva. Zdravstvujte, lord Weston!»

Izreki te besede je zagonetni tujec že zginil. Lord strme ogleduje prostor, kjer je še ravnokar stal tajinstveni mož, ki je zginil kot prikazen. Potem se prime za svoje razbeljeno čelo. Da, to niso bile sanje, saj je pri polni zavesti. Toda kdo je ta čudni človek, ali je prijatelj, ki hoče pomagati — ali sovražnik? Kdo more to vedeti?

Vožnja s sankami.

Mrzel zimski dan. Vsa pokrajina je odeta s snegom. Vihar tuli preko vrhov škotskega gorovja. Toda veseli družbi ljudi tam spodaj v dolini niti malo ne more pokvariti veselega razpoloženja narščajoči mraz, katerega tudi dosti ne čuti, saj so vsi zaviti v gorko kožuhovino. Dame in gospodje, ki sede v elegantnih, po večini dvosedežnih sankah, se peljejo na dogovorjeni izlet z bliskovito naglico.

Lord Hudson ima pri sebi svojo hčerko. Vozita se v dvosedežnih sankah. Iskre konje vodi stari, izkušeni kočijaž. Oče in hči sta danes nekam čudno molčeča. Stari lord je dozdevno še vedno nerazpoložen napram lordu Westonu, dasiravno mu je poročnik Colwell vso zadevo natančno pojasnil. Bil je — kot je Beatrice popolnoma pravilno rekla svojemu zaročencu — star trimoglavce, ki je polagal brezmejno važnost na svojo čast in svoje ime. Svojemu bodočemu taštu še vedno ni mogel odpustiti, da ni tisto grozno noč obiskal svoje neveste. In Beatrice, ki je dobro poznala nprav svojega očeta, je zato sklenila, da ne bo silila vanj, da naj odpusti lordu Westonu, uverjena, da bo oče z ozirom na okoliščine kmalu sam od sebe odpustil njenemu zaročencu domnevni pregrešek. Beatrice se v svojem uverjenju ni varala, kajti lord Hudson je bil v resnici že napol odločen, da preteklo pozabi, in le kljubovanje ga je še zadrževalo, da tega še ni storil.

Medtem vozijo sanke v hitrem diru skozi krasno gorsko pokrajino proti majhni vasi, ki je bila radi svoje slikovite lege prav pogosto cilj izletnikov. V vasi se je nahajala tudi prijazna gostilna, katere podjetni lastnik je imel vse na razpolago, kar je v stanu zadovoljiti razvajene izletnike.

Tudi današnji izletniki s sankami so si za cilj izbrali omenjeno gostilno, kamor je bilo mogoče še zgodaj dopolne dospeti. V vrsti sani, ki jih je bilo več kot dvajset, se je prvi vozil lord Hudson s svojo hčerko. V njih zadnjih sani se nahajata dve mladi, lepi dami, kateri vozi rdečelas mladenič, ki je po zunanosti sodeč videti zelo premeten dečko. Ta dvojica sta zapeljivi pustolovki Tereza in njena prijateljica Manuela. Dasi napravljata vtis, da z zanimanjem občudujeta romantično pokrajino, se vendar obe pustolovki prav živahno razgovarjata

o povsem drugem. Naravno je bil predmet njunega razgovora lord Hudson in njegova hči.

«Od jeze bi skoro zdivjala,» reče Manuela Terezi. «Niti sledu tuge in skrbi ni videti na obrazu lordove hčerke, sreča ji smehlja iz modrih oči, nobenega dvoma ni več, da sta se spravila, oh, zadaviti bi jo bila v stan!»

«Potrpi, Manuela, potrpi, saj še ni nič izgubljeno. Nikakor ne, se bo že še nudila prilika, da se zamoreš za vedno znebiti neprijetne rivalinje.»

Manuela se zaiskre temne oči.

«Da, prilika se mora najti, kajti lordova hči mora umreti!»

Tereza sedaj ponovno motri sanke, ki so nedaleč od njenih. V njih sedi mlad, nekoliko domišljav gospod. Manuela to seveda takoj opazi.

«Zakaj pa se vendar neprestano oziraš k baronu G...?»

Tereza se nagne k Manuli rekoč:

«Baron se prav očividno poteguje za mojo roko, stoprav včeraj mi je s krasnim šopkom poslal dragoceno zapestnico z briljanti, ki je res tako lepa, da sem jo obdržala. Sedaj se moram vendar nekoliko hvaležno pokazati — hahaha, domišljavi lahkoživec misli, da si pridobi mojo ljubezen, no, pa na to more čakati, hahaha!»

Manuela se zdi to povsem umljivo, saj v tem oziru sama ni niti za pičico boljša od svoje prijateljice. Ona pozna le svojo strast, svojo maščevalnost, kateri ni nobena žrtev premalo, da le doseže svoj zločinski namen.

Sedaj vozijo sanke skozi ozko sotesko, kjer se dvigajo skale na obeh straneh ceste navpično kvišku, potem pa napravi cesta oster ovinek. Od tu je videti zasnežene strehe majhne vasi, iz katere se dviga večje poslopje, gostilna, cilj izletnikov. Gostilničar je bil o prihodu izletnikov že naprej obveščen. Spoštljivo sprejme svoje odlične goste ter jih povede v dobro zakurjeno dvorano, kjer je že vse pripravljeno za obed. Kmalu posede družba izletnikov okrog mize, vse govori, se smeje in šali, slika brezskrbnega veselega razpoloženja. Beatrice sedi poleg očeta, ki se živahno razgovarja s starim vojnim tovarišem, ki je prišel na obisk k svojim sorodnikom. Gospoda se že mnogo let nista videla ter sta si imela toliko povedati, da je lord Hudson skoro popolnoma zanemarjal svojo lepo hčerko. To pa je bilo Beatrici zelo po godu, kajti mogla se je nemoteno vdati svojim sanjam ter misliti na svojega zaročenca.

Pač dobro so ji v spominu njegove besede — saj jo je vendar prosil, da naj pazi, če se ji bo katera dam približala s posebno vljudnostjo. Vendar pa se kaj takega ni zgodilo, kajti Manuela, ki je sedela na drugem koncu mize, je pač skrivaj s sovražnimi pogledi opazovala Beatrico, vendar pa je znala to spretno prikrivati. Tudi Manuela je sama, kajti Tereza se je vsedla poleg barona, ki je svojo lepo sosedo naravnost obsipal z laskavostmi. Tereza je videti precej ravnodušna, da, skoro hladna, saj se zna na naravnost občudovanja vreden način obvladati, in njena dozdevna hladnost le še bolj podžiga strast bogatega barona. (Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana.

Urednik Franjo Rupnik, Ljubljana.

Za Delniško tiskarno Miroslav Ambrožič.

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega najboljši je švicarski pletilni stroj „Dubied“

Čevliarji, pozor!

Prvo čevljarsko učilišče
v Ljubljani otvori prikojevalni
teoretični in praktični tečaj
za g. mojstre in g. pomočnike.

Sprejemajo se tudi vajenci, posebno sinovi
gg. mojstrov v praktično in teoretično vežbo.
Priglasje se tudi lahko udeleženci z dežele.
Pismena in ustmena pojasnila in pismene
in ustmene prijave sprejema oblastveno
priznani strokovni učitelj in vodja tečaja

K. MAJCE

Ljubljana VII., Celovška cesta št. 57

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potrebščine,
jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.